

Vandaag niet

*de oorlog van Yvonne
(II jaar) uit Den Haag*

10 MEI 1940

23

Judiths stem trilt als ze voorleest.

Yvonne hoort wat ze zegt, maar de woorden blijven niet hangen. Alsof ze aan een touwtje zitten en iemand ze door haar andere oor weer naar buiten trekt. Zoef, weg.

Het is koud in de kelder. Geluiden sijpelen naar binnen: voetstappen boven haar hoofd. Haar moeder, kriskras door het huis, als op een speurtocht. Daardoorheen papa's bromstem aan de telefoon. En zonder hapering een zwaar gedreun in de verte. Gedreun waar ze wakker van geworden was.

Ze doet haar ogen dicht en ziet halve witte rondjes, schommelend in de wind. De lucht is er vol mee. Onder elk rondje een Duitse soldaat. Ze stelt zich voor dat er één op hun dak landt, langs de regenpijp naar beneden glijdt en tussen de lelietjes-van-dalen valt. Dat zijn geweer afgaat, de kogel door het raam gaat...

'Denk je dat de parachutisten hier ook komen?'

Eerst dacht ik dat het onweer was.

Judith antwoordt niet. Voorlezen, dat is haar opdracht. Wat er ook gebeurt. Ook al bibbert je stem. Ook al komen de Duitsers, of valt er een bom en storten de muren in... Blijf je zusje voorlezen!

Yvonne zucht. Dat stomme verhaal! Ze wil zien wat er gebeurt. Hoe kan iemand voorlezen als het buiten oorlog is? In deze muffe ruimte waar het ruikt naar natte sokken van tien dagen oud?

Maar Judith leest vastberaden door. Ze stopt pas als de deur opengaat en hun vader bovenaan de keldertrap staat.

‘Kom, we vertrekken zo.’ Zijn stem zit vol ongeduld.

Judith klapt het boek dicht. ‘Waar gaan we heen?’

‘Naar het huis van baron Ruzette in de ambassadewijk. Voorlopig.’

In de hal staat mama te wachten met wat koffers. Daar zit vast alleen kleding in. Yvonne denkt aan de poppen op de plank bij het bed, het sprookjesboek op haar nachtkastje. Spullen waar niemand aan mag komen. Zeker geen Duitsers die uit de lucht zijn komen vallen.

‘Komen we wel terug?’ vraagt ze.

Papa wijst op zijn ene oog. Dat oog van glas dat altijd dwars door haar heen lijkt te kijken. ‘We komen terug,’ zegt hij.

Ze haalt opgelucht adem, pakt een van de koffers en loopt achter Judith aan naar de voordeur. In de hal aarzelt ze. Het schieten klinkt dof en ver weg, maar harder dan in de kelder. Het is echt oorlog, beseft ze. Die kelder met die dikke muren is zo gek nog niet. Ze voelt haar vaders hand in die van haar en haalt diep adem.

Buiten kijkt ze eerst naar de lelietjes-van-dalen en dan naar de lucht. Geen parachutist te zien. Hopelijk zijn ze weggewaaid, de zee in.

Als ze in de auto zitten met hun koffers op schoot sist Judith: ‘Tss, dat van dat oog gelóóf je toch niet nog steeds?’

Yvonne haalt haar schouders op.

Papa’s oog. Zijn glazen oog. Het echte is hij kwijtgeraakt vlak voor het einde van de oorlog in 1918. In het Bos van Houthulst. Toen hij erover vertelde was het net of het oog eruit was gevallen tijdens het wandelen. Maar het kwam door een granaatscherf. Door oorlog. Als hij erover vertelt, eindigt hij zijn verhaal altijd met: ‘Gelukkig heb ik er een heel speciaal oog voor teruggekregen. Een oog dat de toekomst kan zien.’

25

De auto stopt voor het huis van de baron. Hier klinkt het schieten harder, alsof ze naar de oorlog toegegaan zijn. Of is die dichterbij gekomen? Mama pakt Yvonne’s hand stevig vast en ze haasten zich naar het huis. Zodra ze de hal in lopen komt de kleine baron, zoals Yvonne Albert altijd noemt, aan gehuppeld met een grote stapel Mickey Mouseboeken onder zijn arm geklemd. Onderweg verliest hij er een paar.

Mama geeft Yvonne en Judith een duwtje. ‘Gaan jullie maar met Albert mee.’ Dan lopen jullie ons niet in de weg, zegt haar blik.

Ze volgen het spoor van Mickey terug naar Alberts kamer die vol staat met bouwmodellen van treinen, schepen en vliegtuigen. Tegen de muur een bureau met papier en kleurpotloden, een spaarpot en een stapel boeken. Yvonne

loopt naar het raam, de oorlog trilt in het glas, maar buiten is niets anders te zien dan de achtertuin met de hoge bomen.

Het is veel later als hun vader hen komt halen. Zijn gezicht staat veel ernstiger dan vanmorgen.

‘We slapen op de [ambassade](#),’ zegt hij.

Albert en Judith lopen achter hem aan de kamer uit, maar Yvonne blijft staan. Papa komt terug, zakt op een knie voor haar neer. ‘Jij wilt zeker naar je poppen? Ik zou mijn boeken wel willen halen, alleen is het er niet veilig.’

‘Wanneer gaan we dan naar huis?’

26

‘Vandaag niet,’ zegt haar vader. ‘Niemand weet hoelang dit gaat duren. De Duitsers willen Den Haag veroveren en de koningin gevangennemen.’ Zijn oog glanst. ‘Wees maar niet bang. Ze zullen haar niet krijgen.’

Opnieuw een kelder. Hier ruikt het niet naar natte sokken, maar naar oude boeken, stof en vergeeld papier. Yvonne ligt in bed, haar jurk zit om haar lijf gedraaid en haar kousen zijn veel te warm, maar ze is klaar om op te springen als het [luchtalarm](#) gaat. Alle spieren in haar lijf staan strak gespannen, haar mond is droog. Wat zou ze graag uit bed gaan, naar buiten gluren. Heel even maar, gewoon om te zien of ze veilig zijn. Niet weten wat er aan de hand is, niets kunnen zien, dat voelt erger dan de oorlog wél zien. Wat als de Duitsers de ambassade omsingelen? Ze spitst haar oren. Het enige geluid dat ze hoort, is het gesnurk van de dienstmeid. Ze draait zich zuchtend om.

‘Ben je nog wakker?’ De stem van Judith, heel zacht.

‘Ja, ik moet steeds denken aan de parachutisten. Wat als die hier landen? Of als er bommen vallen?’

Het blijft even stil, dan schuift Judith naar haar toe. ‘Zal ik je een verhaal vertellen?’ Hun hoofden liggen nu vlak bij elkaar, ze kan Judiths ademhaling op haar wang voelen. Haar lijf ontspant een beetje als haar zus begint te fluisteren. ‘In een ver, ver land, leefde eens een...’

Mama zit aan tafel met hun koffers bij haar voeten en haar jas op haar schoot. Zo zit ze al twee dagen. Ze doet alsof ze leest, maar ze heeft al heel lang geen bladzijde omgeslagen. Yvonne tekent een vogel die ze in de achtertuin zag. In haar hoofd duizelen de vragen. Of de Duitsers de koningin al te pakken hebben, of hun huis er nog staat, haar poppen op het plankje...

27

Als papa binnenkomt, kijkt haar moeder vragend op. Papa knikt. Het is net of haar ouders een soort geheimtaal spreken. Dingen die zij niet mag weten. Zo gaat het al sinds vrijdag. Haar vader komt binnen, mompelt iets wat zij niet snapt, en vertrekt weer.

Maar nu gaat hij aan tafel zitten en kijkt zoals hij doet als hij uit de Bijbel wil gaan voorlezen. ‘Luister eens... Jullie moeten je erop voorbereiden dat we niet meer naar huis gaan. Onze soldaten verliezen terrein, het is hier niet langer veilig. Ik heb geregeld dat we met een schip naar Engeland kunnen.’

Er zitten nu zo veel vragen in Yvonne's hoofd dat ze de doorgang naar haar mond blokkeren. Er komt er geen één uit, ze hakkelt maar een beetje. Judith en mama zwijgen.

Papa gaat verder: ‘Het zal echt niet voor heel lang zijn. De rest van de wereld laat dit niet zomaar gebeuren. Er zijn al Engelse soldaten in Hoek van Holland, Fransen in Zee-land...’

Het klinkt opgewekt, maar zijn ene oog kijkt weg, alsof dat het er niet mee eens is.

13 MEI 1940

28 Yvonne staart naar het hoopje as in de haard. Alles wat er over is van belangrijke papieren van de ambassade die niet in Duitse handen mogen vallen. Net als ze op wil staan, klinkt er rumoer op de gang. Iemand roept: ‘Het is tijd. De bussen zijn er. Opschieten.’

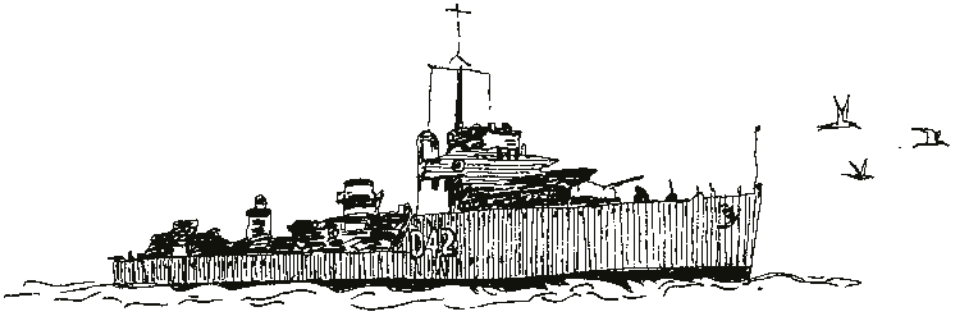
Hand in hand loopt Yvonne met haar zus naar de voorste van twee autobussen die daar staan te ronken. De bus vult zich met mensen van de ambassade. Alle gezichten staan strak, alsof ze op een uitje gaan waar niemand zin in heeft.

‘Gaan we eerst naar België?’ vraagt Judith aan papa.

‘Nee, naar Hoek van Holland en vandaar met een *torpedojager* naar Engeland.’

Yvonne kijkt naar buiten. Het lijkt een gewone dag. Wat wolken waar de zon tussendoor piept. Duiven op het dak. Huizen met kapotte ruiten. Gaten in de weg. Niemand op straat, alleen soldaten. Koeien in de weilanden. Een neergehaald vliegtuig. Korenbloemen. Rookwolken. En verderop Engelse soldaten, hoe dichterbij Hoek van Holland, hoe meer. Ze graven greppels of staren naar de lucht door het vizier van hun geweer.

Dus zo ziet oorlog eruit.

Dus zo ziet oorlog eruit, denkt ze. Ze pakt Judiths hand weer en houdt die stevig vast.

29

Het schip is net een van Alberts bouwmodellen in het groot. D42, staat er in enorme tekens op de zijkant en het dek is gevuld met kanonnen en mitrailleurs die omhoog zijn gericht.

‘De HMS Windsor,’ zegt papa. ‘De Nederlandse regering gaat ook mee.’

Yvonne tuurt naar het dek. Die regering kan haar niks schelen. Ze heeft alleen maar oog voor de kanonnen.

Afweergeschut. Voor Duitse bommenwerpers...

Wat later staat ze aan boord, ingeklemd tussen de mensen staat ze te wachten. Haar hart bonkt. Ze wil weg, liefst zo snel mogelijk. De lucht lijkt een oorlogsfilm waar ze wel naar moet kijken. Met rook en vliegtuigen. Heel dichtbij en heel echt.

Als de avond valt, gaan ze via een steil trapje naar beneden. Papa helpt haar de tredes af, zijn glazen oog traant. Benedendeks in de machinekamer is het benauwd en de geur van diesel prikt in haar keel. Alleen door de open patrijspoorten stroomt wat koele lucht naar binnen.

'Put on life jackets,' roept een van de soldaten. Hij deelt vesten uit met een gat voor je hoofd en demonstreert hoe je het met een slangetje kunt opblazen. Judith en Yvonne helpen elkaar met de riempjes.

'Staat je goed,' zegt Judith.

30 Yvonne knikt, maar ze kan alleen denken aan het koude water, de diepe Noordzee. Ze voelt het schip deinen op de golven. Ondanks de hitte rilt ze. Mama slaat een arm om haar en Judith heen. Ze wou dat ze vertrokken. Waarom duurt het zo lang?

'Wees maar niet bang,' zegt papa. 'Zag je die kanonnen aan dek? Die schieten alle vliegtuigen uit de lucht. We zijn in Engeland voor je het weet.'

Yvonne hoort de trilling in zijn stem. Hij wijst niet op zijn glazen oog, zoals hij anders altijd doet. Misschien heeft Judith gelijk, is ze te oud voor dat soort onzin.

De motoren zwellen aan en het schip komt in beweging, ze varen de haven uit. Eindelijk. Weg van de oorlog.

Niet veel later wordt de schommeling sterker. Yvonne maag schommelt mee en ze fluistert: niet misselijk worden, niet misselijk worden... Maar haar maag doet waar-ie zelf zin in heeft en draait zich om.

Ineens klinkt er een bel boven alles uit. De soldaten vliegen naar het dek. Yvonne hoort het schurende en piepende

geluid van metaal op metaal. Daarna een monotoon gebrom, dat steeds harder wordt. Eerst weet ze niet wat het is, maar dan herkent ze het. Opnieuw draait haar maag zich om, maar nu van angst. Haar moeder kreunt en drukt hen steviger tegen zich aan. Om hen heen fluisteren mensen: 'Een Duits vliegtuig.'

Yvonne houdt haar adem in. Een Duits vliegtuig... en zij zijn schietschijf. Midden op zee. Ze probeert aan leuke dingen te denken. Aan Mickey Mouse en de poppen op de plank boven haar bed. Het lukt niet. Ze denkt aan explosies en vuur, een rookkolom op open water en de diepe, diepe zee. Ze knijpt haar ogen dicht. Boven haar hoofd klinkt geratel alsof het schip een slaginstrument is en iemand er met stokken woest op slaat. BOEM RAKKETAKKETAK, BOEM RAKKETAK. Het gebrom zwelt verder aan, als dreunen klinkt het nu, recht boven hen. Daardoorheen het geratel van kanonnen. Duizendmaal harder dan de oorlogsgeluiden van die eerste dag. Ze drukt haar handen tegen haar oren en maakt zich zo klein mogelijk. Alles trilt.

31

Het is niet waar, denkt ze. Niet weten wat er aan de hand is, niets kunnen zien, is beter dan dit.

Gaan ze naar huis? Vandaag niet.

Gaan ze dood? Vandaag...

Een harde knal, gevolgd door een sissend geluid snijdt al haar gedachten af. En ze wacht. Ze wacht op het moment dat de wand scheurt, het schip splijt. Ze wacht op vuur en water.

Maar er gebeurt niets.

Het is heel stil. Ze laat haar adem ontsnappen. Dan hoort ze gejuich.

*Het Duitse vliegtuig was brandend naar beneden
gehaald.*

‘Hij is neergehaald,’ zegt haar vader. ‘Ik zag hem in zee storten.’

Ze omhelzen elkaar. De kanonnen zwijgen. Alleen haar maag klotst nog na en ze pakt een emmer.

14 MEI 1940

Het is rustig in de machinekamer. Sommige mensen slapen nog. Mama in een hangmat, Judith op de bank. Papa heeft zijn ogen dicht, maar Yvonne weet dat hij wakker is. Hij knipoogde net naar haar en wees even op zijn glazen oog. Ze staat op het bankje en kijkt door de patrijspoort naar buiten. Frisse lucht stroomt over haar gezicht, haar maag is helemaal leeg en rustig. In de verte ziet ze een haven met een vlak, groen land erachter. Engeland. Harwich in het ochtendlicht.

32

Op 10 mei verliet Yvonne met haar ouders hun huis in Wassenaar. Ze bleven enkele dagen op de Belgische ambassade terwijl de Duitsers steeds meer terrein wonnen. In Hoek van Holland waren er Engelse soldaten aangekomen. Zij kregen eerst de opdracht om het Nederlandse leger te helpen. Toen het ernaar uitzag dat Nederland zou gaan verliezen, werd besloten dat koningin Wilhelmina weg moest uit Den Haag. Zij vertrok in de ochtend van 13 mei 1940. Later die dag vertrok ook de Nederlandse regering, aan boord van de HMS Windsor, net als Yvonne en haar familie.

Net buiten de haven werd de HMS Windsor gebombardeerd,

maar gelukkig vielen de bommen in zee en werd het vliegtuig neergehaald. De volgende dag kwam Yvonne veilig in Engeland aan.

Op aanraden van haar vader schreef ze op wat ze hadden meegemaakt. Halverwege de tweede bladzijde zijn de hoofdletters D van het woord Duitsers doorgestreept. Yvonne schreef: De hoofdletters d van Duitsers heb ik doorgestreept want ze zijn het niet waard met een hoofdletter geschreven te worden! Het gezin keerde pas na de oorlog terug naar Nederland.

Niet alle Nederlanders waren tegen de Duitse bezetting. Leden van de politieke partij NSB bewonderden Hitler. Hun leider was Anton Mussert. Hij richtte de partij in 1931 op en beloofde het volk net als Hitler een land met sterke, gezonde mensen en genoeg werk. Omdat er in de jaren dertig veel werkloosheid en armoede was, kreeg hij veel volgers. De piek was in de oorlog, toen de NSB 100.000 leden had. In het begin waren er ook joden lid. Maar net als Hitler keerde de NSB zich tegen joden en groepen die anders dachten dan de partij. Sommige NSB'ers verradden onderduikadressen van joden. In de oorlog hadden de Duitsers het voor het zeggen. Ze vervingen burgemeesters en politie vaak door NSB'ers. En ook op scholen kregen leraren die NSB-lid waren voorrang. Kinderen van NSB'ers werden opgevoed met de ideeën van de NSB. Veel van hen gingen naar de Jeugdstorm: een club voor kinderen van NSB'ers van 10 tot 18 jaar. Meisjes van 14 jaar en ouder heetten Stormsters, jongens Stormers. Ze noemden elkaar 'kameraadske' of 'kameraad': vriendin of vriend. De Jeugdstorm had in de oorlog 12.000 leden. Ze maakten uitstapjes, gingen op kamp en sportten veel. Eén van die Stormsters was Annie, wat niet haar echte naam is. Een meisje van 15 uit een katholiek gezin. Ze schreef haar dagboek anoniem.

Winterstorm

de oorlog van Annie (15 jaar) uit Voorburg

DONDERDAG 18 DECEMBER 1941

35

‘Lukt het, Annie?’ vraagt de verkoper in de kantoorboekwinkel. Annie herkent de stem. Ze draait zich om en glimlacht. Het is Frans, hij gaat naar dezelfde kerk als zij. Hij is 17 en ze heeft gehoord dat hij bij de Jeugdstorm zit.

‘Ja, hoor!’ Haar hoofd gloeit en vlug draait ze zich met haar rug naar hem toe. Haar ogen gaan van het rode dikke schrift naar het donkergroene. Welke van de twee zal ze kiezen? In gedachten zegt ze het Duitse aftelversje op dat ze van haar broertje Henk heeft geleerd. Sinds de oorlog krijgt iedereen extra uren Duits op school.

*Ich bin Peter, du bist Paul,
Ich bin fleissig, du bist faul,
Ein, zwei, drei,
Du bist frei.*

*Dit is een Duits aftelversje
net als ‘lene, miene, mutte.’
Het betekent:
Ik ben Peter, jý bent Paul.
Ik ben yverig, jý bent lui.
Eén, twee, drie,
jý bent vrij.*

Bij 'frei' wijst haar vinger naar het donkergroene schrift. De harde, glanzende kaft voelt goed. Dit wordt haar dagboek. Nu nog een goede naam verzinnen.

Aan de ene kant hoopt ze dat Frans even weg is, zodat ze bij een ander af kan rekenen. Maar aan de andere kant ook niet. Wat is dat toch de laatste tijd? Ze twijfelt over van alles. En het ene moment heeft ze de slappe lach, terwijl ze een tel daarna huilt om niks.

Ze heeft pech. Of geluk. Frans wacht haar grijnzend op bij de kassa.

36 'Ah, de dennengroene. Past uitstekend bij de kerst, toch? Heb je je kerstrapport al gekregen?'

De lachsterretjes in zijn grijze ogen zoeken haar blauwe ogen. Ze wil best worden opgetild door zijn brede armen. Bah, wat een aansteller is hij eigenlijk. Of nee, zij stelt zich aan.

'Eh ja, morgen,' antwoordt ze. Vlug legt ze de muntjes op de toonbank.

'Wat ga je toevertrouwen aan je dagboek?' vraagt Frans. 'Het is toch een dagboek, hè? Ik zie het aan de sproeten op je neus.' Weer die te leuke lach.

'Gaat je niks aan,' zegt ze. Zou Frans de sproeten die ze zelf vervloekt, leuk vinden?

'Je mag het ook aan mij toevertrouwen, hoor.' Frans kletst maar door. 'Je houdt toch van de natuur, net als ik?'

Hoe weet hij dat? Heeft hij naar haar geïnformeerd? Bij wie dan? Iedereen uit haar buurt kijkt haar met de nek aan omdat haar ouders bij de NSB zijn. De ene na de andere vriendin wil niet meer afspreken. Alsof zij er wat aan kan

doen dat het oorlog is en pap en mam NSB'ers zijn. Wat is daar mis mee?

'Hé, dromer!' Frans trekt aan haar vlecht. 'Wil je een mooi natuurboek zien?'

Als een kip zonder kop loopt ze achter Frans aan. Op een tafel liggen rijen natuurboeken over vlinders, vogels, mieren en andere dieren.

'Veertig delen,' zegt Frans. 'Verzamel ze allemaal.'

Annie bladert door een vogelboek en haar blik blijft hangen bij het plaatje van een vogel met een kopje van rood, wit en zwarte veertjes en geel op zijn borst. Frans gluurt over haar schouder mee.

37

'Een wildzangvogel,' zegt hij. 'Leeft het liefst in een groep.'

Annie krijgt het nog warmer dan ze het al heeft. 'Ik noem mijn dagboek Wildzang! Het zijn de kleuren van de NSB. Ik hou zelf ook van zingen en van leuke dingen doen met vriendinnen.'

Het lijkt of Frans haar gedachten leest. 'Dat is niet zo makkelijk als je wordt buitengesloten.'

Annie slikt. Frans begrijpt haar tenminste.

'Ik ken het allemaal,' zegt hij. 'Het pesten, uitgescholden worden voor vuile NSB'er. Ik ben zelfs een keer in elkaar geslagen.' Hij knijpt zachtjes in haar arm. 'Meld je aan bij de Jeugdstorm. Daar tel je mee, daar kun je lol maken en je leert ook nog eens belangrijke dingen. Mijn nichtje Rita zit ook bij de Sstormsters.' Hij haalt een tijdschrift onder de toonbank vandaan. 'Hier, *De Stormmeeuw*, het blad van de Jeugdstorm. Breng je hem maandag terug?' Hij

Alsof ik er wat aan kan doen dat pap en mam lid zijn van de NSB. Wat is daar mis mee?

krabbelt zijn adres naast het oranje-wit-blauwe plaatje van een meeuw boven zee.

Onderweg naar huis voelt ze zich licht. Het zingt en stormt vanbinnen.

VRIJDAG 19 DECEMBER 1941

Annie doopt haar pen in de inkt en schrijft in haar dagboek:

Hoera! Kerstvakantie! Ik heb een goed rapport. De naam voor mijn dagboek heb ik nu ook. Ik noem het: Wildzang.

38

Het liefst zou ze ook willen schrijven over Frans. Maar ze vertrouwt haar broertjes Henk en Tonny niet. Ze zijn veel te nieuwsgierig en stel dat ze haar dagboek vinden... In flauwe opmerkingen heeft ze geen zin, die krijgt ze op straat en op school al genoeg. Vanmorgen nog, op weg naar school, schold een groepje meiden haar uit voor moffenmeid.

Als ze de voordeur hoort, klapt ze haar dagboek dicht. Papa komt de kamer binnen en houdt haar vlechten even vast. 'Zo schoonheid, ik heb een mooi klusje voor je. Maandag mag je collecteren voor de Winterhulp.'

Met een collectebus de deuren langs om geld in te zamelen, Annie is trots dat papa het haar vraagt. Veel mensen zeggen dat de NSB alleen maar dingen voor de Duitsers doet, maar dat is niet waar. Het geld voor de Winterhulp is voor arme mensen die het in de winter door de kou extra moeilijk hebben.

‘Tuurlijk, pap!’ Annie omhelst haar vader. ‘Maar dan wil ik jou ook wat vragen. Mag ik bij de Jeugdstorm?’

Papa neemt haar hoofd tussen zijn handen. ‘Mooie vraag, Annie. Je bent en blijft mijn adelaarsjong. De Jeugdstorm is de toekomst van een trots en sterk Nederland.’

‘Dus?’

‘Dus ja,’ zegt papa. ‘Als je in de hooimaand slaagt voor je eindexamen.’

‘Hooimaand?’ Annie moet even nadenken. De NSB’ers gebruiken Oudhollandse namen voor de maanden. Ze kent ze nog niet goed uit haar hoofd. Maar ze weet wanneer ze hoort of ze geslaagd is. ‘Juli,’ zegt ze.

‘Blijven oefenen,’ antwoordt papa.

39

MAANDAG 22 DECEMBER 1941

Annie staart naar de rode collectebus op tafel. De witte klaver met de letters WHN van Winter Hulp Nederland steekt fel af tegen het rood.

Waarom zijn haar ouders lid van de NSB? Het brengt alleen maar ellende. Vanochtend op de markt werd ze door haar vroegere schoolvriendin uitgemaakt voor landverrader. Wat heeft collecteren voor zin? Geen hond die geld in de bus stopt als er een NSB’er aanbelt. Als ze twee gulden ophaalt is het veel. En de Jeugdstorm schiet ook niet op, nog zeven maanden wachten.

‘Zo, jouw gezicht staat op onweer,’ zegt mam. ‘En we zitten al in de donkere dagen voor kerst. Wat zit je te sippen? Pak je bus en ga naar buiten.’

Annie haalt diep adem en spreekt zichzelf toe. De NSB

is de partij van de toekomst. En zij mag daarbij helpen. Dan herinnert ze het zich weer. *De Stormmeeuw!* Ze moet het blad vandaag naar Frans terugbrengen! Ze steekt het in de binnenzak van haar winterjas, grijpt de collectebus van tafel en haast zich de deur uit.

‘Zo zie ik het graag,’ zegt mam. ‘Alles voor het Vaderland.’ Ze stopt een **stuiver** in de bus. ‘Dan klinkt ie vast lekker.’

Annie leert het adres van Frans uit haar hoofd. Maar eerst gaat ze de deuren langs, zodat ze met een flink rammelende bus bij hem aan kan bellen.

40 ‘Goedemorgen, wilt u wat geven voor de Winterhulp?’ vraagt ze bij het eerste huis. De man die opendoet kijkt haar met half dichtgeknepen ogen aan. ‘Geen zinken cent voor verraders. Dat armengeld pikken jullie vast zelf in. Geen knoop van m’n gulf voor de Winterhulp!’ De bewoners van de volgende twee huizen gooien de deur meteen dicht als ze Annie zien. En bij huis vier en vijf wordt er geen geld, maar een wit papiertje in de bus gestopt. Gelukkig heeft ze bij het volgende adres beet. De man die opendoet, begroet haar met ‘**Houzee**’ en stopt een gulden in de bus. Als bedankje geeft ze hem een speldje van een molentje.

Na twee uur collecteren houdt ze het voor gezien. Ze heeft alleen nog wat stuivers en **dubbeltjes** gekregen. En vooral veel gemene woorden.

Annie loopt de hoek om waar het huis van Frans staat. Ze ademt drie keer in en uit voor ze aanbelt. Frans zelf doet open. Ze schrikt als ze hem ziet. Hij heeft een blauw oog en een grote snee over zijn wang. ‘Houzee, kameraadske,’ zegt hij zacht en hij aait haar over haar wang.

‘Houzee, kameraad,’ zegt ze zacht terug.

‘Houzeel!’ zegt Frans nu harder en hij steekt zijn rechterarm naar voren.

Annie strekt haar rechterarm ook uit en drukt haar vingertoppen tegen die van Frans. Wat ze via zijn vingers door die van haar voelt stromen is het beste wat ze ooit heeft gevoeld. Zij. Samen. De toekomst.

DINSDAG 23 DECEMBER 1941

Onder het schilderij van Adolf Hitler boven de eettafel maakt Annies vader de bus open. Hij scheidt het zielige hoopje muntjes van de witte papiertjes en knopen.

Het lijkt of Hitlers bruine ogen er spottend naar kijken.

‘Hoeveel?’ vraagt Annie. ‘Twee gulden vijftewintig,’ bromt pap. ‘Het halveert elke maand.’

‘Mag ik de briefjes lezen, pap?’

‘Doe maar niet,’ zegt pap als hij ze heeft opgevouwen. ‘*Landverrader* is nog het minst erge wat erop staat.’

VRIJDAG 24 JULI 1942

Voor de spiegel bewondert Annie haar nieuwe ik. Het lijkt of haar sproeten om haar ogen en mond dansen. Deze week heeft ze gehoord dat ze is geslaagd. Op haar plank geen schoolboeken meer, maar de natuurboeken die ze van pap en mam heeft gekregen. En ze heeft zich ingeschreven voor de Jeugdstorm. Het uniform staat haar goed: de donkere rok en de lichtblauwe bloes met de stropdas en het hoedje met de witte meeuw. Eindelijk. Eindelijk hoort ze weer ergens bij.

ZONDAG 2 AUGUSTUS 1942

‘Wat een prachtcadeau!’ Als een gewichtheffer tilt Annies vader twee glanzende zwarthouten adelaarskoppen boven zijn hoofd. Annie heeft de boekensteunen bij Frans in de winkel uitgezocht en ze samen met haar broertjes gegeven.

‘Het perfecte verjaardagscadeau voor je vader,’ had Frans gezegd. Mam was ook mee en had *Mein Kampf* gekocht. Pap had Hitlers boek al lang op zijn verlanglijst staan. ‘Er staan goede ideeën in, mevrouw.’ Frans had wel een half uur aan Annie en mam verteld wat hij zo goed vond aan het boek.

‘Wat een leuke jongen,’ had mam gezegd. ‘Niks voor jou?’
Ze moest eens weten!

Frans had een briefje in haar hand gedrukt waarin hij vroeg of ze zin had samen naar een zwemwedstrijd te gaan.

Annie bladert door het boek. Hier. Hier staat wat Frans ook zo aanspreekt:

Er zou eigenlijk geen dag voorbij mogen gaan, dat de jongeman – of het meisje – niet minstens ’s morgens en ’s middags een uur lang lichamenlijk gestaald wordt.

Precies! Mannen en vrouwen van staal moeten ze worden. Bikkels die leiding zullen geven aan een land met sterke, **Arische** mensen.

ZONDAG 30 AUGUSTUS 1942

Eén-twee-één-twee. Links-rechts-links-rechts. Annie marcheert vooraan in de mars en mag vandaag de oranje-witblauwe vlag dragen. Ondertussen zingt ze hard mee met het Stormerslied:

Precies! Mannen en vrouwen van staal moeten ze worden!

*Er dreunen trommels door het land,
op mars met de Jeugdstorm mee.
De vlaggen waaien in ons hand,
de vlaggen van ons Vaderland.
Stormersjeugd! Stormersjeugd! Stormersjeugd marcheert.*

Ze hoort er nu echt bij. Ze heeft een paspoort van de Jeugdstorm, en voor de hele groep heeft ze de belofte afgelegd: ‘Ik, Stormster, beloof dat ik moedig, eerlijk en trouw in Gods vertrouwen alles zal geven voor het Vaderland.’

Vandaag hebben ze een uitje naar Gouda. Met haar nieuwe vriendinnen marcheert ze door de binnenstad. Aan het einde van een lange gracht stoppen ze bij een oude molen om hun brood op te eten. Rita, het nichtje van Frans, is haar beste vriendin geworden.

Vorige maand is ze met Frans naar de zwemwedstrijd geweest. Zijn sterke hand had de hare de hele wedstrijd vastgehouden. Toen hij haar naar huis bracht, had hij haar een kus gegeven.

‘Hé, dromer!’ Rita ploft in het gras naast haar. ‘Je zit zeker aan Frans te denken. Nou, geniet nog maar van hem nu het nog kan.’

Annie verslikt zich bijna in haar boterham. ‘Wat bedoel je, “nu het nog kan”?’

‘Sorry,’ zegt Rita. ‘Ik wilde je niet laten schrikken. Ik bedoel, hij wordt volgende maand achttien. En Stormers die achttien worden, gaan vaak het Duitse leger in.’

Annie zucht. Misschien valt het mee en blijft hij gewoon in Nederland. ‘Waar gaat hij dan heen?’

Rita haalt haar schouders op. ‘Hopelijk niet naar Rusland.’

ZONDAG 3 JANUARI 1943

Met 25 andere Stormsters staat Annie in een kring in de tuin van het Jeugdstormhuis in Blaricum. Samen met Rita volgt ze een cursus om leidster van de Stormsters te worden. Het waait flink en de vlag met de stormmeeuw erop klappert hard.

Ze probeert haar aandacht bij de gymoefening te houden. Armen hoog, klap achter je knieën, klap voor, klap hoog en armen hoog. Maar het lukt haar niet het tegelijk met de rest te doen. Als iedereen de armen hoog heeft, hangen de hare nog ergens voor haar buik.

44

De vlinders in haar buik voor Frans zijn veranderd in een blok ijs. Gisteren heeft ze op het station afscheid van hem genomen. Met een grote groep Stormers is hij op weg naar het Oostfront in Rusland. Zal ze hem ooit terugzien? Ze doet een schietgebedje tot de Heilige Maria.

Papa heeft gezegd dat het een spannende strijd is. Maar dat ze de hoop niet opgeven. Nooit.

Met haar fluitje maakt de hoofdleidster een eind aan haar gepieker. ‘Stoppen! Allemaal naar binnen, het gaat stormen. Einde oefening!’

Annie recht haar schouders en loopt achter de andere meiden het Jeugdstormhuis in. Vertrouwen, Annie, spreekt ze zichzelf toe. Het kan niet anders dan dat Duitsland de oorlog wint en Frans levend terugkomt. Zij. Samen. De toekomst.

Op 3 januari 1943 stopt het dagboek van Annie. Het is niet bekend hoe het verder is gegaan met de levens van Annie en Frans. Veel Duitse soldaten overleefden de strijd in de Russische winterkou niet. Aan het Oostfront kwamen ongeveer 7000 Nederlandse vrijwilligers om, zoals de jongens van de Jeugdstorm. Als zij gewond raakten, kregen ze na herstel een baantje, bijvoorbeeld op een vliegveld of in een kamp.

Na september 1944 brak voor NSB'ers en hun kinderen een moeilijke tijd aan. Nu de bevrijding in zicht kwam, werden de NSB'ers bang. Velen vluchtten naar het zwaar gebombardeerde Duitsland. Veel NSB'ers kwamen terecht in vluchtelingenkampen. De Duitse bevolking zat niet echt op hen te wachten. In overleg met de Duitsers liet de NSB in januari 1945 de vluchtelingen weer terugkomen naar Nederland.

Na de bevrijding in mei 1945 werden de volwassen NSB'ers gearresteerd. Meisjes die een relatie hadden gehad met een Duitser werden kaalgeschoren en uitgescholden. NSB'ers en Jeugdstormleiders werden gevangengenomen en een deel kwam terecht in kamp Westerbork. Daar waren de joden weg; de meesten van hen vermoord in kampen in Duitsland en Polen. De gevangen NSB'ers werden er slecht behandeld. NSB-kinderen mochten meestal niet met hun ouders mee en werden van hen gescheiden. Een jaar na de oorlog zijn veel NSB'ers vrijgelaten, anderen één of twee jaar later. Het was heel moeilijk voor hen om werk te vinden. En ouders verboden hun kinderen nog steeds te spelen met kinderen van ouders die 'fout waren geweest in de oorlog'.